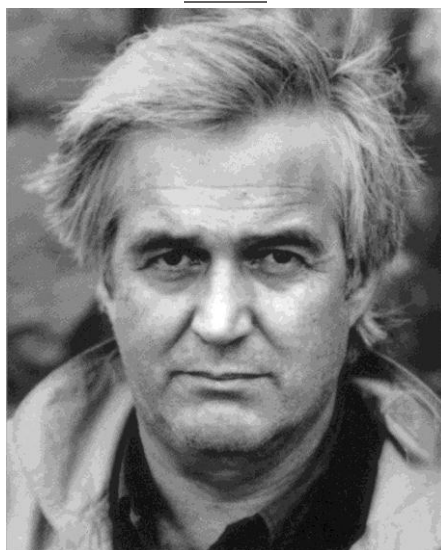

Δευτέρα, 23 Ιούλιος 2012 13:48

ΞΕΝΟΙ

συνέντευξη στον Ελπιδοφόρο Ιντζέμπελη

Αν και γράφει πάρα πολλά χρόνια, την τελευταία δεκαετία έχει καταφέρει να αναγνωριστεί το έργο του σε όλο τον κόσμο. Άλλοι τον θεωρούν συγγραφέα αστυνομικών μυθιστορημάτων και άλλοι κοινωνικών μυθιστορημάτων. Η αλήθεια είναι ότι το έργο του Χένινγκ Μάνκελ περιέχει όλα εκείνα τα στοιχεία που το καθιστούν μια εξαιρετική τοιχογραφία του σύγχρονου πολιτισμού μας.

Είναι αλήθεια ότι η σημαντικότερη ηλικία για ένα συγγραφέα είναι η παιδική ηλικία;

Είναι αλήθεια για πολλούς καλλιτέχνες, αλλά προφανώς δεν είναι μια γενική αλήθεια. Στην περίπτωση μου, η αντίληψη της φαντασίας και της δημιουργικότητας ήρθε πολύ νωρίς στη ζωή μου. Αυτό που ισχύει όμως για μένα δεν ισχύει απαραίτητα και για κάποιον άλλο! (Αν και έχω συναντήσει πολλούς μεγάλους συγγραφείς και άλλους καλλιτέχνες στη ζωή μου που όντως συμμερίζονται την άποψή μου.)

Έχετε γράψει πολλά μυθιστορήματα. Τι είναι αυτό που σας εμπνέει;

Αυτό που με εμπνέει; Αν ξανακοιτάξω ό,τι έχω γράψει, πρέπει να πω ότι αυτό που με εμπνέει έρχεται από παντού: κάτι που έχω διαβάσει, ονειρευτεί, φανταστεί. Ή κάτι που άκουσα ή είδα. Αλλά νομίζω ότι θα πρέπει να εμπλέκεται κάποιο είδος ερωτήματος για να ενδιαφερθώ τόσο, ώστε να αρχίσω να γράφω μια συγκεκριμένη ιστορία. Ένα ερώτημα όπως: Γιατί συμβαίνει αυτό; Πώς γίνεται; Δεν μπορώ να γράψω αν δεν υπάρχει κάτι για το οποίο θα ήθελα να μάθω περισσότερο. Αν είχα την απάντηση σε όλες τις ερωτήσεις προτού αρχίσω να γράφω, τελικά δε θα έμενε τίποτα για το οποίο θα μπορούσα να γράψω!

Στο τελευταίο σας μυθιστόρημα, *Ο άνθρωπος από το Πεκίνο*, αναφέρεστε σε μια σφαγή που έγινε στο χωριό Χεχουεβάλεν. Κάτι ανάλογο όμως συνέβη και στη Νορβηγία. Γιατί η βία έχει ξεφύγει και έχει πάρει τόσο τρομακτικές διαστάσεις;

Δύσκολο να απαντηθεί αυτό το ερώτημα. Όσο σκληρά κι αν είναι τα πράγματα για τα οποία

γράφω, η πραγματικότητα είναι πάντα χειρότερη. Κάτι σαν αυτό που συνέβη πέρυσι στη Νορβηγία θα ήταν προφανώς αδύνατο να δημιουργηθεί στη φαντασία μας. Αν είχα γράψει μια ιστορία φαντασίας για κάποιον σαν τον Μπρέιβικ που σκοτώνει 77 ανθρώπους –οι περισσότεροι από αυτούς πολύ νέοι–, ο εκδότης μου θα έλεγε: «Αυτό πάει πολύ, δεν είναι καθόλου ρεαλιστικό. Δεν μπορούμε να το δημοσιεύσουμε». Κι ύστερα συμβαίνει στην πραγματικότητα; Από την άλλη, θα πρέπει επίσης να πω ότι δεν είμαι βέβαιος πως ζούμε σε μια εποχή πιο βίαιη από όλες τις άλλες. Όσο ο κόσμος αποτελείται από δισεκατομμύρια ανθρώπων που ζουν σε συνθήκες φτώχειας, θα έχουμε τον κόσμο που έχουμε – ο οποίος είναι για πολλούς ανθρώπους ένας πολύ βίαιος κόσμος. Απλώς κοιτάξτε τι συμβαίνει στο Μεξικό σήμερα. Μια χώρα όπου μια σχεδόν απίστευτη βία βρίσκεται σε έξαρση!

Μέσα από τις σελίδες του μυθιστορήματος διαγράφεται η εκμετάλλευση των φτωχών και η καταπίεση. Κάποιος όμως ζητά εκδίκηση. Μπορεί αυτή η απαίτηση να συνεχιστεί και να πραγματοποιηθεί σε άλλες γενιές που θα έλθουν στο μέλλον;

Εφόσον ζω μόνο στην εποχή μου –τώρα– δεν μπορώ να πω τίποτε για το τι θα συμβεί στις επόμενες γενιές. Αλλά πιστεύω ακράδαντα ότι ο μόνος τρόπος για να δημιουργήσει κανείς ένα πιο ειρηνικό μέλλον είναι καταπολεμώντας τη φτώχεια στον κόσμο. Για πολλούς ανθρώπους, το έγκλημα θα μπορούσε να είναι η μόνη δυνατότητα για να θρέψουν την οικογένειά τους, η μόνη επιλογή τους. Και είμαι απόλυτα βέβαιος ότι αν δεν καταφέρουμε να δημιουργήσουμε έναν κόσμο όπου η φτώχεια αναγκάζεται να υποχωρήσει, θα εξαναγκαστούμε με παρόμοιο τρόπο να ζούμε με τη βία.

Η έρευνα που κάνει η δικαστής Ράσλιν οδηγεί στις πιο υψηλές σφαίρες στο σύγχρονο Πεκίνο αλλά και στη Ζιμπάμπουε. Μήπως η διαφθορά δεν έχει πλέον σύνορα;

Δε νομίζω ότι η διαφθορά έχει σύνορα σήμερα. Θα τη συναντήσετε τόσο σε φτωχές χώρες, όσο και σε πλούσιες. Θα τη βρείτε στη Σουηδία και –υποθέτω– ακόμα και στην Ελλάδα. Αλλά ένα πράγμα με ανησυχεί. Είναι αυτό που συμβαίνει όταν συζητάμε για τη διαφθορά: μιλάμε μόνο γι' αυτόν που λαμβάνει τα χρήματα. Για να υπάρξει όμως η διαφθορά χρειάζονται δύο χέρια: το ένα για να δώσει και το άλλο για να λάβει. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να ακολουθήσει κανείς το χρήμα, ώστε να καταλάβει τη διαφθορά και να τη δει τελικά να εξαφανίζεται. Όταν εξετάζει κανείς τη διαφθορά στην Αφρική, σύντομα ανακαλύπτει ότι τα χρήματα προέρχονται από την πλευρά του δικού μας κόσμου. Και από τις ΗΠΑ. Και την Ασία. Φυσικά μπορούμε και πρέπει να κατηγορήσουμε τους δικτάτορες στην Αφρική που είναι διεφθαρμένοι. Αλλά δε θα είμαστε ποτέ σε θέση να καταπολεμήσουμε τη διαφθορά, αν την ίδια στιγμή, με την ίδια δύναμη, δεν πολεμούμε εκείνους που δίνουν τα χρήματα και έτσι κάνουν δυνατή τη διαφθορά.

Η Χονγκ Τσόου, η ηρωίδα του βιβλίου, αλλά και πολλοί άνθρωποι στον κόσμο αναρωτιούνται πώς ένα κράτος-υπόδειγμα όπως η Σουηδία δεν έχει ακόμη ανακαλύψει τους υπεύθυνους για τη δολοφονία των δύο πολιτικών, του Ούλοφ Πάλμε και της Άνα Λιντ. Δε μοιάζει αυτή η κατάσταση με μια περιέργη ιδιαιτερότητα;

Πρέπει να καταλάβουμε ότι η δολοφονία του Ούλοφ Πάλμε και αργότερα της υπουργού Εξωτερικών, Άνα Λιντ, θα μπορούσε να έχει συμβεί στην Αθήνα ή στο Λονδίνο – ή οπουδήποτε αλλού. Δεν έχει καθόλου να κάνει με το πολιτικό μας σύστημα, είναι ακριβώς όπως λέει το τραγούδι του Μπομπ Ντίλαν: «ένα απλό γύρισμα της μοίρας». Καταλαβαίνω ότι ο κόσμος ενδιαφέρεται για την ανακάλυψη μιας σύνδεσης μεταξύ της σουηδικής πολιτικής, σε αυτές τις περιπτώσεις, και των δολοφονιών. Αυτό όμως εγώ αρνούμαι να το δεχτώ. Αργά ή γρήγορα θα συμβεί και πάλι – αλλά όχι στη Σουηδία. Και τότε αυτή η συζήτηση θα αρχίσει και πάλι από την αρχή...

Στην Ελλάδα εδώ και μια τριακονταετία οι πολιτικοί μας αναφέρουν ως παράδειγμα

το σουηδικό μοντέλο. Εξακολουθεί η Σουηδία να είναι ένα παράδειγμα προς μίμηση;

Ναι, απολύτως. Η Σουηδία είναι μια κοινωνία όπου μπορείς να ζήσεις με πολλή αξιοπρέπεια. Μία από τις καλύτερες στον κόσμο, υποθέτω. Ένα από τα καλύτερα πράγματα είναι ότι μπορώ να κρίνω τη σουηδική κοινωνία ανοιχτά χωρίς να με παρενοχλεί κανείς. Θέλω απλώς να σας δώσω ένα παράδειγμα του τι σημαίνει Σουηδία. Ξέρω πάρα πολλές γυναίκες στη Σουηδία που λένε: «Δεν μπορώ να σας πω πόσο χαρούμενη είμαι που γεννήθηκα και μεγάλωσα στη Σουηδία. Ως γυναίκα είχα όλες τις δυνατότητες που έχουν κι οι άντρες». Συμφωνώ απόλυτα με αυτό. Θα ζούσαμε σε έναν απολύτως καλύτερο κόσμο, αν η κατάσταση για τις γυναίκες σε παγκόσμιο επίπεδο έμοιαζε περισσότερο με την κατάσταση στη Σουηδία.

Διάβασα το μυθιστόρημά σας απνευστί. Υπάρχει κάποια τεχνική για να κρατάτε αμείωτο το ενδιαφέρον του αναγνώστη;

Το να είσαι συγγραφέας σημαίνει να έχεις την ικανότητα να κάνεις τον αναγνώστη να προχωρά στην επόμενη σελίδα. Νομίζω ότι είναι τόσο απλό...

Τα βιβλία σας στην Ελλάδα είναι ευπώλητα. Πώς αισθάνεστε για αυτό το γεγονός;

Είμαι πολύ χαρούμενος. Η Ελλάδα παραμένει σημαντική για μένα εδώ και πολλά χρόνια. Έχω ζήσει μάλιστα εκεί για διάφορες περιόδους της ζωής μου. Την πρώτη φορά, όταν ήμουν τριάντα ετών, πέρασα το χειμώνα στο Ηράκλειο. Αργότερα έζησα στην Καβάλα και στην Αθήνα... Είμαι πραγματικά ευτυχής που βλέπω ότι έχω τόσο πολλούς αναγνώστες στη χώρα σας.

Τι γνωρίζετε για την ελληνική λογοτεχνία;

Πολύ λίγα πράγματα, δυστυχώς. Πάντως, θυμάμαι ακόμη όταν ήμουν στο Ηράκλειο και βρέθηκα στο σπίτι του Καζαντζάκη. Το πρόβλημα είναι ότι πολύ λίγοι συγγραφείς από την Ελλάδα μεταφράζονται στα σουηδικά. Θα πρέπει επομένως να βρίσκω αντίγραφα στην αγγλική γλώσσα κι αυτό χρειάζεται χρόνο...

Έχετε επισκεφτεί την Ελλάδα ως προσκεκλημένος συγγραφέας;

Κάθε φορά που επισκεπτόμουν την Ελλάδα, έγραφα κάτι. Νομίζω ότι έχω γράψει δύο μυθιστορήματα και ένα θεατρικό έργο στην Ελλάδα. «Προσκαλούσα» εγώ τον εαυτό μου στην Ελλάδα. Και υπόσχομαι ότι θα ξανάρθω. Τι θα γράψω τότε, είναι κάτι που δεν το γνωρίζω σήμερα. Κι αν ακόμα το ήξερα, δε θα έλεγα τίποτε. Είναι εύκολο να «πεις στον εαυτό σου να σωπάσει»...

Ευχαριστίες για τη μετάφραση στον κ. Περικλή Τάγκα, Αναπληρωτή Καθηγητή του Τμήματος Εφαρμογών Ξένων Γλωσσών στη Διοίκηση και το Εμπόριο, Τ.Ε.Ι. Ηπείρου.